

Merking fódurs

– Upplýsingar um fódur sem dýraeigendur eiga rétt á

Dýraeigendur eiga lögbundinn rétt á að vita hvað er í fódurinu sem þeir kaupa. Merkingar fódurs hjóna því markmiði að upplýsa kaupendur um innihald fódurs og notkun þess. Merkingarnar gera kaupendum kleift að velja það fódur sem best hentar þörfum þeirra. Þær eru einnig forsenda fyrir skilvirku eftirliti og rekjanleika afurða.

Merkingar skulu vera samræmdar, skýrar, gagnsæjar og skiljanlegar. Í ljósi þess að kaupendur, einkum bændur, velja fódur ekki eingöngu á sölustað þar sem þeir geta skoðað umbúðir fódursins, skulu kröfur varðandi upplýsingar í merkingum ekki einungis gilda um merkimiða á afurðunum heldur einnig um önnur samskipti milli seljanda og kaupanda. Enn fremur skulu sömu meginreglur gilda um kynningu og auglýsingu fódurs.

Reglurnar gilda bæði um fódur fyrir dýr, sem gefa af sér afurðir til matvælaframleiðslu, og dýr, sem gefa ekki af sér afurðir til matvælaframleiðslu, þ.m.t. gæludýr, loðdýr og villt dýr.

Ábyrgð á merkinum ber stjórnandi þess fyrirtækis sem fyrst setur fóðrið á markað. Hann skal sjá til þess að öllum kröfum varðandi merkingar sé framfylgt. Stjórnendur fódurfyrirtækja, sem bera ábyrgð á smásölu eða dreifingu sem hefur ekki áhrif á merkingar, skulu gæta þess vandlega að farið sé að kröfum varðandi merkingar. Þeir skulu ekki afhenda fódur sem þeir vita eða ætta að vita, með hliðsjón af þeim upplýsingum sem þeir hafa og sem fagmenn, að uppfyllir ekki þessar kröfur.

Stjórnendur fódurfyrirtækja skulu sjá til þess, að innan fyrirtækja sem eru undir þeirra stjórn komist lögbóðnar merkingarupplýsingar til skila á öllum stigum framleiðsluferlisins, þannig að tryggt sé að upplýsingarnar berist endanlegum notanda fódursins.

Hér verður fjallað um helstu atriði um merkingar fódurs eins og þau birtast í reglugerð nr.

767/2009/EB sem var innleidd með reglugerð nr. 744/2011. Í þessari grein verður fyrst og fremst lögð áhersla á reglur varðandi merkingar, en í framlíðni verður birtar fleiri greinar um flokkun fódurs.

Framsetning merkinga

- Lögbóðnar merkingarupplýsingar skal gefa upp í heild sinni á áberandi stað á umbúðum, á íláti, á merkimiða sem er festur við ílát eða á fylgiskjali, sem fylgir fódri í lausri vigt, á áberandi, auðlesilegan og óafmáanlegan hátt á íslensku. Gæludýrafóður má þó vera merkt á ensku, dönsku, norsku eða sænsku.
- Lögbóðnar merkingarupplýsingar skulu auðgreinanlegar og ekki huldar með öllum upplýsingum. Þær skulu settar fram í lit, leturgerð og stærð sem hvar tiltekið hylur né dregur fram hluta upplýsinganna nema það sé gert til að draga athygli af varnaðarsetningum.

Meginreglur merkinga og framsetninga

- Merking og framsetning fódurs skal ekki villa um fyrir notanda. Er þar átt við fyrirhugaða notkun eða einkenni fódursins, einkum eðli þess, framleiðsluaferð, eiginleika, samsetningu, magn, endingu og tegundir eða flokka dýra sem það er ætlað. Ekki er heimilt að eigna fódurinu áhrif eða eiginleika, sem það býr ekki yfir, eða gefa til kynna að það búi yfir sérstökum eiginleikum þegar allt svipað fódur býr í reynd yfir slíkum eiginleikum.
- Með fódurefnum eða fódurblandum, sem sett eru á markað í lausri vigt eða í ónissigliuðum umbúðum skal fylgja skjal með öllum lögbóðnum merkingarupplýsingum. Kaupandi getur lýst því yfir skriflega að hann þurfi

ekki þessar upplýsingar með hverri sendingu og er þá seljanda ekki skylt að láta þær fylgja, en þá skulu þessar upplýsingar vera aðgengilegar kaupanda með öðrum hætti.

- Ef fódur er boðið til sölu með fjarsamskiptamiðli, skulu lögbóðnar merkingarupplýsingar samkvæmt þessari reglugerð koma fram í gögnunum, sem eru notuð við fjarsölu, eða látnar í té á annan viðeigandi hátt áður en fjarsölumeningur er gerður.

Fullyrðingar

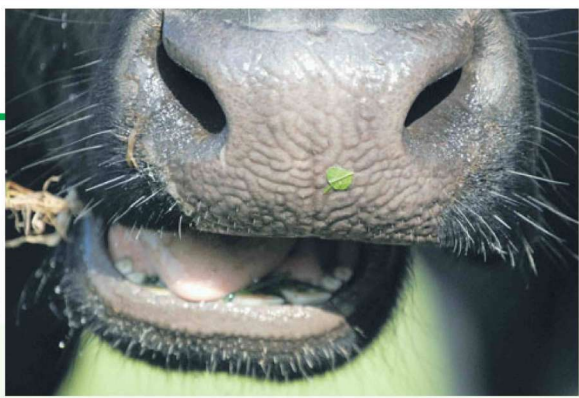
Við notkun fullyrðinga varðandi fódur skal einkum taka tillit til vísindalegra sannana og skulu stjórnendur fódurfyrirtækja, sem nota slíkar fullyrðingar, geta fært vísindaleg rök fyrir þeim með tilvísunum til aðgengilegra rannsóknaniðurstæða, sem unnt er að sannreyna þegar fóðrið er sett á markað.

Með merkingum og framsetningu fódurefna og fódurblanda má vekja sérstaklega athygli á því að fóðrið innihaldi ákveðið efni eða ekki, á tilteknum næringareiginleika eða á tiltekinni virkni.

Slíkar fullyrðingar skulu vera hlutlægar, sannreynanlegar og skiljanlegar notanda fódursins.

Kaupendur hafa rétt til að upplýsa Matvælastofnun eða efmaserðir sínar varðandi sanneisgildi fullyrðinga. Þegar komist er að þeirri niðurstöðu að ekki liggi nægilegar sannanir að baki fullyrðingunni skal lita svo á að merkingar varðandi þá fullyrðingu teljist villandi.

Í merkingum eða framsetningu fódurefna og fódurblanda skal ekki fullyrt, að fóðrið muni fyrirbyggja, meðhöndla eða lækna sjúkdóm, eða hafa lyfvirka eiginleika. Undantekning frá þessu er notkun hníslalyfja eða vefsviðgalyfja, sem eru heimilðu í vaxtarfóðri alifuga. Einnig eru sérstakar fódurtegundir sem þjóna sérstöku

næringarmarkmiði, en það fódur flokkast sem sérófóður og um það gilda ákveðnar reglur, sem teknar verða fyrir síðar.

Almennar, lögbóðnar kröfur um merkingar fódurs

Fódurefni eða fódurblandu skal ekki setja á markað nema eftirfarandi upplýsingar komi fram í merkingum:

- Tegund fódurs: „fódurefni“, „heilfóður“ eða „fódurbætur“, eins og við á, þegar um er að ræða „heilfóður“ má nota heitið „staðgöngumjól“ sem heilfóður“, ef við á, — þegar um er að ræða „fódurbætur“ má nota eftirfarandi heiti, ef við á: „steinefnafóður“ eða „staðgöngumjól“ sem fódurbætur“, — þegar fóðrið er ætlað öðrum gæludýrum en köttum og hundum má nota „fódurblanda“ í stað „heilfóður“ eða „fódurbætur“.
- Nafn eða firmaheiti og heimilisfang stjórnanda fódurfyrirtækisins sem ber ábyrgð á merkingum.
- Samþykkisnúmer starfsstöðva fyrirtækisins, ef slíkt númer er fyrir hendi, fyrir þann aðila sem ber ábyrgð á merkingum.
- Tilvísunarnúmer lotu eða framleiðsluainningu.
- Nettómag, gefið upp í massa-einingum, ef um er að ræða afurðir í föstu formi, og í massa- eða rúmmálsseiningum ef um er að ræða afurðir í vökvaformi.
- Skrá yfir fóduraukefni, með fyrisögninni „aukefni“, eftir því sem við á.
- Rakainnihald.

Sértækar, lögbóðnar kröfur um merkingar fódurblanda

- Til viðbótar almennum kröfum um merkingar fódurs er einnig gerð sú krafa að eftirfarandi komi fram í merkingum fódurblanda:
 - Tegundir eða flokkar dýra sem fódurblandan er ætluð.
 - Leiðbeiningar um rétta notkun þar sem fram kemur tilgangurinn með notkun fódursins.
 - Þegar framleiðandi er ekki aðilinn sem ber ábyrgð á merkingum skal eftirfarandi koma fram:
 - nafn eða firmaheiti og heimilisfang framleiðanda, eða
 - samþykkisnúmer framleiðanda.
 - Upplýsingar um lágmarksgeymsluþol, gefnar upp á eftirfarandi hátt:
 - „notist fyrir ...“ ásamt

dagsetningu þar sem gefinn er upp tiltekinn dagur ef um er að ræða fódur sem er mjög viðkvæmt fyrir skemmdum vegna niðurbrotsferla,

- „best fyrir ...“ ásamt dagsetningu þar sem gefinn er upp tiltekinn mánuður ef um er að ræða annað fódur.
- Ef framleiðsludagur er gefinn upp á merkimiðanum má einnig gefa upp dagsetninguna, sem gefur til kynna lágmarksgeymsluþol, á eftirfarandi hátt, ... (tími í dögum eða mánuðum) eftir framleiðsludag.
- Skrá yfir fódurefnið sem fóðrið er gert úr, með fyrisögninni „samsetning“, þar sem tilgreint er heiti hvers fódurefnis. Fódurefni skulu talin upp í lækkaði röð eftir þyngd, reiknað út frá rakainnihaldi fódurblandunnar. Í skránni má einnig tilgreina þyngdarhlutfall. Gefa skal upp heiti fódurefnisins og þyngdarhlutfall ef lögð er áhersla á það í merkinum.

Tilgreining fódurefna í fódurblandu í lækkaði röð miðað við þyngd gefur mikilvægar upplýsingar um samsetningu fódursins. Kaupandi skal eiga þess kost að fara fram á viðbótarupplýsingar. Í þeim tilvikum skal hafa vikmörk sem nema ± 15% af tilgreindu gildi.

Sértækar, lögbóðnar kröfur um merkingar fódurefna

- Til viðbótar almennum kröfum um merkingar fódurs er einnig gerð sú krafa að eftirfarandi komi fram í merkingum fódurefna:
 - Heiti fódurefnisins.
 - Lögbóðnar upplýsingar sem svara til viðkomandi flokks.
- Til viðbótar kröfunum, sem kveðið er á hér að ofan er einnig gerð sú krafa að eftirfarandi komi fram í merkingum fódurefna ef í þeim eru aukefni:
 - Tegundir eða flokkar dýra sem fódurefnið er ætlað, ef viðkomandi aukefni hafa ekki verið leyfð fyrir allar dýrategundir eða hafa verið leyfð með hámarks-gildum fyrir sumar tegundir.
 - Leiðbeiningar um rétta notkun, ef kveðið er á um hámarksinnihald viðkomandi aukefna.
 - Lágmarksgeymsluþol aukefnanna, annarra en tæknilegra aukefna.

Sérstakt samþykki þarf til að fá heimild til að nota aukefni í fódurframleiðslu og eru þau fyrirtæki auðkennd með gríska stafnum a fyrir framan samþykkisnúmer fyrirtækisins.

Valgeir Bjarnason,
fagsviðsstjóri hjá
Matvælastofnun

